

Asia: VN/28631/2021

Lausuntopyyntö työryhmän loppumietinnöstä yrityksen saneerauksesta annetun lain kehittämiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriö

Asia: Pohjanmaan käräjäoikeuden lausunto työryhmän loppumietinnöstä yrityksen saneerauksesta annetun lain kehittämiseksi, Mietintöjä ja lausuntoja 2022:18, lausuntopyyntö VN/28631/2021

Pohjanmaan käräjäoikeus kiittää sille varatusta mahdollisuudesta antaa lausunto asiassa. Pohjanmaan käräjäoikeus on yksi keskitetysti yrityssaneerauksia käsittelevistä käräjäoikeuksista. Pohjanmaan käräjäoikeuden tuomiopiiri kattaa yrityssaneerausasioissa Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin käräjäoikeudet.

Pohjanmaan käräjäoikeus pitää työryhmän loppumietintö kokonaisuutenaan perusteltuna ja sen tavoitteita tärkeinä. Saneerausmenettelyä olisi syytä yksinkertaistaa ja saada yritykset hakemaan saneerausta mahdollisimman ajoissa, kun yrityksen ongelmat eivät ole vielä kasvaneet liian suuriksi. Saneerausmenettelyn väärinkäyttöä on myös ehkäistävä. Pohjanmaan käräjäoikeus esittää lausuntonaan seuraavaa keskeisistä ehdotuksista:

Taloudellinen perusselvitys

Pohjanmaan käräjäoikeus pitää perusteltuna ehdotuksena, että taloudellista perusselvitystä ei laadittaisi enää erillisenä asiakirjana. Pohjanmaan käräjäoikeudessa ei ole ollut juurikaan velkojan tekemiä saneerausmenettelyn keskeytyshakemuksia taloudellisen selvityksen perusteella. Pääosa saneerausmenettelyn keskeytyshakemuksista on ollut selvittäjän tekemiä tai sitten velkojan tekemiä saneerausmenettelyn aikana eräntyneiden maksamattomien velkojen perusteella. Ehdotettu selvittäjän ensiarvio ja selontekovelvollisuus turvaa riittävällä tavalla velkojien oikeuden saada tietoa saneerausmenettelyn taloudellisesta tilasta. Selvittäjä pystyy myös keskittymään

saneerausmenettelyn kannalta olennaisiin asioihin eikä pelkästään muodollisuuksiin. Selvittäjä on kuitenkin tärkeä selvittää velallisen taloudellinen tilanne, mikä sisältyy ehdotettuun lain muutokseen.

Selvittäjän ja käräjäoikeuden työnjako

Pohjanmaan käräjäoikeus pitää loppumietinnössä olevia ehdotuksia selvittäjän ja käräjäoikeuden työnjaosta hyvinä ja toivottuina. Ehdotetussa 71 §:n 5a ja 5b kohdissa ja 72 §:ssä säädetty tarkoittaisi, että käräjäoikeuden ei tarvitsisi tehdä erikseen päätöstä määräpäivistä väitteille ja lausumille, vaan ne määrättäisiin jo päätöksen saneerausmenettelyn aloittamisesta yhteydessä. Hyvänä asiana on myös pidettävä sitä, että sekä 5a kohdassa mainitut lausumat että 5b kohdassa mainitut väitteet pitää toimittaa selvittäjälle. Velkojille on jonkin verran aiheuttanut sekaannusta, kun lausumat on tähän asti pitänyt toimittaa käräjäoikeudelle ja väitteet selvittäjälle. Velkojille, joilla ei ole lainopillista koulutusta, on välillä ollut vaikea ymmärtää väitteiden ja lausumien eroa. Asiaa selkeyttää, kun ne molemmat voidaan toimittaa selvittäjälle, joka sitten toimittaa ne valmiina pakettina käräjäoikeudelle ohjelmaehdotuksen käsittelyä varten. Kun vielä otetaan lukuun se, että loppumietinnön mukaan äänestyslausumat pitää toimittaa selvittäjälle, velkojan kannalta on selvempää, että hän asioi saman tahon kanssa koko ajan. Käräjäoikeuden työtä myöskin helpottaa, että sen ei tarvitse välittää lausumia ja äänestyslausumia ensin selvittäjälle, joka sitten toimittaa äänestys selvityksensä ja kantansa lausumiin käräjäoikeudelle. Menettelyä nopeuttaa, jos käräjäoikeus saa heti ohjelmaehdotuksen käsittelyä ja myöhemmin päätöksen saneerausohjelman vahvistamista valmiin paketin käsiteltäväkseen. Ehdotetulla vältetään myös lausumien ja äänestyslausumien turha edestakainen lähettely.

Saneerausmenettelyn tulisi muutenkin olla sen aloittamisen jälkeen selvittäjä painotteinen, koska selvittäjä tietää käräjäoikeutta paremmin velallisen kulloisenkin tilanteen. Pohjanmaan käräjäoikeus ei näe ongelmaa myöskään siinä, että selvittäjä päättäisi ja ilmoittaisi lakiin sidottujen määräaikojen puitteissa määräpäivät lausumille ja väitteille, mutta Pohjanmaan käräjäoikeuden mielestä nyt ehdotettu menettely on kuitenkin hyvä ja selkeä.

Käräjäoikeus pitää loppumietinnössä esitettyä selvittäjän ja käräjäoikeuden työnjakoa hyvänä saneerausmenettelyn yksinkertaistamisena ja selkeyttämisenä. Käräjäoikeuden näkökulmasta se vähentää jonkin verran työtä, kun asiaan pääsee perehtymään kerralla eikä tarvitse erilaisia lausumia välitellä selvittäjälle. Työtä vähentävä ja menettelyä nopeuttava vaikutus ei kuitenkaan liene suuri, kun käräjäoikeuden pitää edelleen tarkistaa ja ratkaista samat asiat.

Saatavien ilmoittaminen määräpäivän jälkeen

Pohjanmaan käräjäoikeudessa ei ole koettu ongelmaksi saatavien myöhäistä ilmoittamista. Ehdotettu vähennys voi kuitenkin luoda velkojille kannustimen ilmoittaa saatavat ajoissa eikä Pohjanmaan käräjäoikeus näe siinä mitään vastustettavaa.

Saneerausohjelman nopea vahvistaminen

Saneerausohjelman nopea vahvistaminen on ollut Pohjanmaan käräjäoikeudessa hyvin vähämerkityksinen asia eikä sitä koskevia asioita ole ollut juurikaan vireillä. Sinänsä

saneerausohjelman nopeaa vahvistamista olisi varmaan hyvä kehittää niin, että sitä voitaisiin soveltaa edes joissain tapauksissa. Pohjanmaan käräjäoikeus suhtautuu kuitenkin epäillen lisääkö ehdotetussa 92 §:ssä olevien prosenttiosuuksien suhteellisen pieni muuttaminen nopeita saneerausohjelman vahvistamisia. Sinänsä Pohjanmaan käräjäoikeudella ei ole perusteita vastustaa muutosta.

Vaikutus sopimukseen ja velallisen määräysvalta

Velallisen tekemä muu kuin rahamääräinen sopimus saattaa olla erittäin oleellinen saneerausmenettelyn kannalta joissain tapauksissa. Tämän vuoksi mahdollisuus tällaisen sopimuksen irtisanomiseen on perusteltua, jos se on saneerauksen toteuttamiseksi välttämätöntä. Sopimuksen irtisanominen on perusteltua sitoa saneerausohjelman vahvistamiseen ja siihen on perusteltua vaatia selvittäjän suostumus, ettei saneerausmenettelyä väärinkäytetä huonoista sopimuksista irti pääsemiseen.

Takaisinsaantikanteet

Isommissa saneerauksissa pelkkä erityistilintarkastus voi viedä aikaa. Liian tiukka määräaika aiheuttaa turhan kiireen kanteen nostamiselle, vaikka edullisinta onkin, että takaisinsaantikanteet nostetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Selvittäjällä on kuitenkin hyvä olla myös aikaa neuvotella sovinnosta ennen kanteen nostamista. Tällä tavalla saataneen ratkaistua merkittävä osa takaisinsaantikanteiden kohteena olevista asioista eikä kannetta siten tarvitse nostaa. Pohjanmaan käräjäoikeus pitää takaisinsaantikanteiden nostamisen määräajan pidentämistä perusteltuna.

Saneerausohjelman raukeaminen

Pohjanmaan käräjäoikeus pitää perusteltuna, että yrityksen saneerauksesta annetun lain 65 §:ään otetaan tuomioistuimelle mahdollisuus määrätä valvojan tai velkojan vaatimuksesta saneerausohjelma raukeamaan saneerausohjelmassa määrättyllä perusteella. Nykyään on varsin yleistä, että saneerausohjelmassa on määrätty peruste, jolla koko ohjelma raukeaa. Yrityksen saneerauksesta annetun lain 65 §:ssä ei ole kuitenkaan säädetty tällaisesta mahdollisuudesta toisin kuin velkajärjestelyn osalta 64 §:ssä. Tämä on johtanut oikeudellisesti epäselvään tilaan, kun valvoja tai velkoja on hakenut saneerausohjelman raukeamista. Osassa tällaisia hakemuksia valvoja tai velkoja on tosiasiassa tarkoittanut hakea velkajärjestelyn raukeamista ja osassa hakemuksen on tulkittu tarkoittavan hakemusta velkajärjestelyn raukeamisesta kaikkien velkojien osalta. Ilmeisesti myös sellaisia ratkaisuja on tehty, että saneerausohjelma on määrätty raukeamaan ohjelmaan sisältyvän määräyksen perusteella.

Sinänsä on myös huomattava, että saneerausohjelmassa saattaa olla myös muita yrityksen toimintaa liittyviä järjestelyjä kuin vain maksusuorituksia. Järjestelyt saattavat olla periaatteessa myös hyvin pitkälle menneitä. Tilanteissa, joissa koko saneerausohjelma raukeaa, ehkä joidenkin suoritusten maksamattomuuden vuoksi, saattaa tämä aiheuttaa vaikeuksia siitä mitä näille järjestelyille tehdään jos yritys jatkaa toimintaansa. Tämä myös tukee raukeamisedellytysten pitämistä korkealla. Lisäksi jos yritys on jättänyt maksamatta kaikki tai merkittävän osan saneerausohjelmaan sisältyvistä

maksuvelvoitteista on mahdollista hakea yritystä konkurssiin, jolloin ei ole erillisen saneerausohjelman rauettaminen tarpeellista.

Ehdotettu säännös selkeyttää oikeustilaa. Hyvä asia on, että saneerausohjelman raukeamisen kynnyks on nostettu korkealle edellyttämällä niin olennaista rikkomusta, ettei ohjelman toteuttamiselle ole edellytyksiä, mutta kuitenkin on säädetty mahdollisuus saneerausohjelman rauettamiselle saneerausohjelman määräyksellä. Tilanteet ovat niin moninaisia, että tällaiselle määräykselle saattaa olla ohjelmassa tarvetta.

Konkurssi- ja yrityssaneeraushakemusten yhtäaikainen käsittely

Pohjanmaan käräjäoikeudessa on jo nyt noudatettu konkurssi- ja yrityssaneeraushakemusten yhtäaikaista käsittelyä, jotta konkurssi- ja saneerausmenettelyä ei aloiteta tai se keskeytetään tai ohjelmaa ei vahvisteta. Velallinen on helpompi saada kiinni saneeraushakemuksen ollessa vireillä ja menettely nopeuttaa käsittelyä ja ehkäisee väärinkäytöksiä. Menettelyllä vältetään myös turhia erillisiä konkurssi-istuntoja saneeraushakemuksen hylkäämisen tai keskeyttämisen jälkeen. Yhtä aikaa käsittelystä ei aiheudu juurikaan lisää työtä ja maksukyvyttömyys on useimmiten selvää sen ollessa jo saneerausmenettelyn edellytyksissä. Pohjanmaan käräjäoikeus pitää järkevänä, että menettely otetaan lakiin ja samaa menettelyä sovelletaan ympäri Suomea.

Avustaja konkurssin- ja saneerauksen ollessa vireille yhtä aikaa

Pohjanmaan käräjäoikeus suhtautuu varovaisen positiivisesti avustajan vaatimusten korottamiseen. Vaatimusten korottaminen ehkäisisi varmasti jonkin verran liiketoimintaa, jossa yrityssaneeraushakemusten laatimispalvelua tarjotaan jo konkurssiin haetuille velallisille, joiden liiketoimintaa ei voida enää saneerausmenettelyllä korjata. Tällaista liiketoimintaa, jossa avustaja on tehnyt ainoastaan käyttämänsä mallin mukaisen hakemuksen saneerausmenettelyn aloittamiseksi eikä ole miettinyt saneerausta kyseisen yrityksen kannalta tarkemmin on jonkin verran esiintynyt eikä se ole toivottavaa velkojien, tuomioistuimen tai yhteiskunnan kannalta. Tietenkään kaikki konkurssiin haetut velalliset eivät ole siinä asemassa, että liiketoimintaa ei voitaisi enää saneerausmenettelyllä korjata, mutta jo konkurssiin haettujen joukossa tällaisia velallisia on enemmän. Kokemuksen mukaan myös konkurssin ollessa jo vireillä saneerausmenettelyn aloittamista vastustetaan useammin ja tällöin avustaja vaihtuisi joka tapauksessa. Toisaalta uhkana saattaa olla, että nämä velalliset, joiden liiketoimintaa ei saneerausmenettelyllä saada enää korjattua, eivät menekään lainopillisen koulutuksen saaneen avustajan puheille, vaan tekevät hakemuksen itse. Tällöin hakemukset ovat vielä heikompilaatuisia ja niitä joudutaan täydennettämään vielä enemmän ja käsittely venyy.

Hakemuksen hylkääminen

Peräkkäisten saneeraushakemusten, joilla ei ole edellytyksiä menestyä, suunniteltu hylkäämismahdollisuus suoraan kirjallisessa menettelyssä on kannatettava muutos. Sinänsä Pohjanmaan käräjäoikeudessa ei ole merkittävässä määrin tämänkaltaisia hakemuksia ilmennyt.

Ehdotettu menettely olisi vastaavanlainen kuin on jo lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevissa asioissa käytössä.

Korvausvelvollisuus perusteettoman hakemuksen vuoksi

Ehdotettu muutos on kannatettava. Vastaavan kaltainen säännös on olemassa jo myös oikeudenkäyntikuluja koskevissa säännöksissä. Kuitenkin käytännössä oikeudenkäyntikulujen osalta asiamiehen korvausvelvollisuuteen joutumista on käytetty erittäin harvoin. Sinänsä on kuitenkin hyvä, että tuonkaltainen korvausvelvollisuutta koskeva säännös olisi myös yrityssaneerauslaissa sen yleisen pelottavuusvaikutuksen vuoksi.

Vaasassa 17.5.2022

Käräjätuomarit Pekka Hemminki ja Matti-Pekka Kuuttinen ja Tomi Vistilä

Allén Daniel
Pohjanmaan käräjäoikeus - Riitaosasto